

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 26 kwietnia 2024 r.
(OR. en)

9311/24

FREMP 218
JAI 705

PISMO PRZEWODNIE

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	25 kwietnia 2024 r.
Do:	Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	C(2024) 2680 final
Dotyczy:	ZALECENIE KOMISJI z dnia 23.4.2024 r. w sprawie rozwoju i wzmocnienia zintegrowanych systemów ochrony dziecka w najlepszym interesie dziecka

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument C(2024) 2680 final.

Zał.: C(2024) 2680 final

KOMISJA
EUROPEJSKA

Strasburg, dnia 23.4.2024 r.
C(2024) 2680 final

ZALECENIE KOMISJI

z dnia 23.4.2024 r.

**w sprawie rozwoju i wzmocnienia zintegrowanych systemów ochrony dziecka
w najlepszym interesie dziecka**

{SWD(2024) 98 final}

ZALECENIE KOMISJI

z dnia 23.4.2024 r.

w sprawie rozwoju i wzmocnienia zintegrowanych systemów ochrony dziecka w najlepszym interesie dziecka

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 292,
a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Ochrona dzieci przed wszelkimi formami przemocy jest jednym z podstawowych celów Unii Europejskiej. W art. 3 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) ustanowiono cel Unii polegający na wspieraniu ochrony praw dziecka. To prawo podstawowe należy do wartości, na których – zgodnie z art. 2 TUE – opiera się Unia. Zgodnie z art. 24 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”) z prawa tego wynika, że dzieci mają prawo do takiej ochrony i opieki, jaka jest konieczna dla ich dobra, oraz że we wszystkich działaniach dotyczących dzieci, zarówno podejmowanych przez władze publiczne, jak i instytucje prywatne, należy przede wszystkim uwzględnić najlepszy interes dziecka. Zgodnie z art. 3 ust. 5 TUE taką ochronę należy zapewnić nie tylko w samej Unii, lecz również w jej stosunkach zewnętrznych.
- (2) Ochrona dziecka jest również zasadniczym celem Konwencji ONZ o prawach dziecka¹, europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC)², a także innych międzynarodowych instrumentów prawnych³ i instrumentów niewiążących prawnie na szczeblu ONZ⁴ i Rady Europy⁵.

---

¹ Konwencja ONZ o prawach dziecka (1989 r.), Protokół fakultatywny do Konwencji o prawach dziecka w sprawie handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i dziecięcej pornografii (2000 r.), Protokół fakultatywny do Konwencji o prawach dziecka w sprawie angażowania dzieci w konflikty zbrojne (2000 r.) oraz Protokół fakultatywny do Konwencji o prawach dziecka w sprawie procedury składania zawiadomień (2011 r.).

² Zob. również protokoły do tej konwencji, zgodnie z wykładnią zawartą w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a także konwencje Rady Europy dotyczące dzieci, takie jak Konwencja o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych (2007 r.) oraz Konwencja w sprawie kontaktów z dziećmi (2003 r.).

³ Zob. w szczególności Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (2006 r.), instrumenty Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego takie jak Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę (1980 r.), Konwencja o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego (1993 r.), Konwencja o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci (1996 r.), Konwencja o międzynarodowym dochodzeniu alimentów na rzecz dzieci i innych członków rodziny (2007 r.), Protokół w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań alimentacyjnych (2007 r.) oraz Konwencja nr 182 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca zakazu i natychmiastowych działań na rzecz eliminowania najgorszych form pracy dzieci (1999 r.).

⁴ Zob. w szczególności Komitet Praw Dziecka – komentarze ogólne do Konwencji o prawach dziecka, Komitet ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami – uwagi ogólne nr 4 dotyczące art. 24 – prawa do edukacji włączającej (2016 r.) i uwagi ogólne nr 5 dotyczące niezależnego życia i włączenia społecznego (2017 r.), Wytyczne dotyczące deinstytucjonalizacji, w tym w sytuacjach nadzwyczajnych

- (3) Ochrona i przestrzeganie praw dziecka jest kluczowym elementem strategii UE na rzecz praw dziecka⁶. We wspomnianej strategii Komisja zobowiązała się do „przedstawieni[a] inicjatywy mającej na celu wspieranie rozwoju i wzmocnienie zintegrowanych systemów ochrony dzieci” jako kluczowego narzędzia zwalczania wszelkich form przemocy wobec dzieci i zapewnienia dzieciom ochrony.
- (4) W swojej rezolucji w sprawie praw dziecka⁷ z 2021 r. Parlament Europejski podkreślił znaczenie rozwijania i umacniania zintegrowanych krajowych i transnarodowych systemów ochrony dziecka, dysponujących zasobami oraz systemami wdrażania i monitorowania. W konkluzjach Rady w sprawie strategii UE na rzecz praw dziecka z czerwca 2022 r. wezwano ponadto państwa członkowskie do przyjęcia zintegrowanego (skoordynowanego i wielodyscyplinarnego) podejścia do ochrony dzieci⁸. W swojej opinii⁹ Komitet Regionów podkreślił również zasadniczą potrzebę wzmocnienia roli samorządów lokalnych i regionalnych w zintegrowanych systemach ochrony dziecka.
- (5) Konsultacje z ponad tysiącem dzieci dotyczące ich potrzeb w zakresie ochrony, przeprowadzone za pomocą nowej unijnej platformy uczestnictwa dzieci¹⁰, dowodzą, że ochrona dziecka nadal nie jest oczywistością¹¹. W niniejszym zaleceniu uwzględniono również wyniki otwartych konsultacji publicznych oraz zaproszenia do zgłaszania uwag. Na wniosek Komisji Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) dokonała ponadto przeglądu krajowych systemów ochrony dziecka w Unii oraz funkcjonowania tych systemów¹². W opartym na dowodach dokumencie roboczym służb Komisji towarzyszącym niniejszemu zaleceniu przedstawiono najważniejsze wyzwania w tym zakresie.
- (6) Najważniejsze ustalenie wskazuje na zróżnicowanie krajowych systemów ochrony dziecka. Systemy te opracowano pod kątem szczególnych potrzeb i dostępnych zasobów, a o ich kształcie przesądziły konkretne czynniki kulturowe, społeczne

---

(2022 r.), Zgromadzenie Ogólne ONZ – wytyczne w sprawie opieki zastępczej dla dzieci (2010 r.) oraz Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 (2015 r.).

⁵ Zob. w szczególności instrumenty przyjęte przez Komitet Ministrów Rady Europy: wytyczne w sprawie wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dziecku (2010 r.), zalecenie CM/Rec(2023)8 w sprawie wzmocnienia systemów zgłaszania przemocy wobec dzieci, zalecenie CM/Rec(2012)2 w sprawie uczestnictwa dzieci i młodzieży poniżej 18 roku życia, zalecenie CM/Rec(2019)11 w sprawie skutecznej opieki nad dziećmi bez opieki i odseparowanymi od rodziców w kontekście migracji, zalecenie CM/Rec(2022)22 w sprawie zasad dotyczących praw człowieka i wytycznych dotyczących oceny wieku w kontekście migracji, zalecenie CM/Rec(2018)7 w sprawie wytycznych dotyczących poszanowania, ochrony i przestrzegania praw dziecka w środowisku cyfrowym, zalecenie CM/Rec(2011)12 w sprawie praw dziecka i usług społecznych przyjaznych dzieciom i rodzinom, wytyczne w sprawie przyjaznej dzieciom opieki zdrowotnej (2011 r.), zalecenie CM/Rec(2005)5 dotyczące praw dzieci mieszkających w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz strategia Rady Europy na rzecz praw dziecka (2022–2027).

⁶ Strategia UE na rzecz praw dziecka (COM(2021) 142 final).

⁷ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 11 marca 2021 r. w sprawie praw dziecka w świetle strategii UE na rzecz praw dziecka ([2021/2523\(RSP\)](#)).

⁸ Konkluzje Rady z dnia 9 czerwca 2022 r. w sprawie strategii UE na rzecz praw dziecka ([10024/22](#)).

⁹ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów pt. „Wzmocnienie pozycji władz lokalnych i regionalnych w zintegrowanych systemach ochrony dzieci” przyjęta na sesji plenarnej w dniach 17–18 kwietnia 2024 r. Zob.: [Podstawowe informacje o opinii \(europa.eu\)](#).

¹⁰ Zob.: [Unijna platforma uczestnictwa dzieci | Unia Europejska \(europa.eu\)](#).

¹¹ Zob.: [Ochrona dzieci – integracja systemów \(europa.eu\)](#).

¹² Zob.: [Przegląd systemów ochrony dziecka w UE – aktualizacja z 2023 r. | Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej \(europa.eu\)](#).

i historyczne. Poziom decentralizacji tych systemów też jest zróżnicowany. Istnieją jednak pewne wspólne problemy, które dotyczą na przykład niewydolnych strategii prewencyjnych i systemów wczesnego wykrywania, braku terminowego i kompleksowego wsparcia dzieci (w tym psychospołecznego), zwłaszcza w zakresie potrzeb współwystępujących z innymi potrzebami w zakresie ochrony, oraz braku terminowego i kompleksowego monitorowania. Często brakuje mechanizmów koordynacji pomiędzy poszczególnymi ministerstwami oraz na różnych poziomach kompetencji, które umożliwiłyby skuteczną i wielodyscyplinarną reakcję. Kolejnym wyzwaniem jest dostępność i koordynacja zasobów ludzkich i finansowych. Wnioski płynące z tych konsultacji wskazują na wyraźną potrzebę wprowadzenia bardziej skutecznych i zintegrowanych systemów ochrony dziecka.

- (7) Promowanie kultury zerowej tolerancji dla przemocy wobec dzieci wymaga zniwelowania różnic między normami międzynarodowymi, zobowiązaniami politycznymi i działaniami oraz mobilizacji wszystkich odpowiednich podmiotów w całym społeczeństwie¹³. Powinno to obejmować wszelkie formy przemocy – w świecie rzeczywistym, w internecie lub w światach wirtualnych – czyli wszelkie formy przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych („przemoc wobec dzieci”). Przemoc ta obejmuje na przykład przemoc domową, handel ludźmi, niegodziwe traktowanie w celach seksualnych, przemoc ze względu na płeć (w tym okaleczanie żeńskich narządów płciowych i małżeństwa dzieci), a także wszelkie formy nękania i kar cielesnych. W związku z tym niniejsze zalecenie ma przede wszystkim na celu wspieranie rozwoju zintegrowanych systemów ochrony dziecka w państwach członkowskich oraz wzmocnienie ich funkcjonowania, a także promowanie ochrony dziecka jako priorytetu Unii w działaniach zewnętrznych.
- (8) Aby umożliwić skuteczniejsze reagowanie na poglądy i potrzeby dzieci, co jest zasadniczym elementem niniejszego zalecenia, krajowe systemy ochrony dziecka powinny być dostosowane do kontekstu i wdrażane na najbardziej odpowiednim poziomie sprawowania rządów, a ich priorytetem powinno być dobro dziecka. Państwa członkowskie powinny ułatwiać międzysektorową współpracę i koordynację między podmiotami prywatnymi, władzami lokalnymi, regionalnymi i krajowymi oraz instytucjami, organami i agencjami Unii, aby zapewnić równy dostęp do usług ochrony dzieci. Kwestią nadrzędną powinien być najlepszy interes dziecka. Należy przy tym wsłuchiwać się w poglądy dzieci. Zintegrowane podejście powinno również obejmować prewencję, wczesne ostrzeganie, mechanizmy zgłaszania, wsparcie międzysektorowe i monitorowanie.
- (9) Poszczególne obowiązki w zakresie ochrony dziecka przypisane są różnym podmiotom mającym różny poziom kompetencji i reprezentującym różne sektory. Dlatego niezbędne jest jasne określenie ról i ścisła koordynacja wszystkich właściwych podmiotów, w szczególności organów publicznych (na wszystkich szczeblach, zgodnie z ich kompetencjami), podmiotów prywatnych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Właściwi specjaliści i właściwe podmioty należą do różnych sektorów i branż, takich jak sektor kształcenia i szkolenia (nauczyciele, pedagodzy, służby wspierające na wszystkich poziomach, w tym na etapie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem), opieka społeczna (np. pracownicy socjalni,

¹³ Zob.: [High Time to End Violence against Children \[Najwyższy czas skończyć z przemocą wobec dzieci\]](#) |Specjalny przedstawiciel Sekretarza Generalnego ONZ ds. zapobiegania przemocy wobec dzieci.

usługodawcy, osoby sprawujące opiekę w placówkach oraz w ramach rodzinnej pieczy zastępczej), ochrona zdrowia (w tym zdrowia psychicznego), wymiar sprawiedliwości i organy ścigania (np. prawnicy, sędziowie, policjanci, specjaliści pracujący w zamkniętych lub częściowo zamkniętych placówkach), azyl i migracja, ochrona dyplomatyczna i konsularna, branża cyfrowa, sportowa, rekreacyjna i medialna, sektor kultury, sektor finansowy i biznesu, sektor ochrony środowiska, a także przywódcy tradycyjni i religijni. W ochronie dzieci kluczową rolę do odegrania mają rodziny i społeczności lokalne, a także same dzieci.

- (10) Szeroki wachlarz narzędzi, którymi dysponują państwa członkowskie, również na szczeblu Unii (środki prawne, polityczne i finansowe), może pomóc w uczynieniu systemów ochrony dziecka lepiej zintegrowanymi i bardziej solidnymi. W związku z tym niniejsze zalecenie opiera się na odpowiednim dorobku prawnym Unii w zakresie praw dziecka, a także na podjętych w tym zakresie działaniach nie mających wiążącego charakteru¹⁴. Celem tego zalecenia jest przyjęcie całościowego i przekrojowego podejścia do ochrony dziecka, łączącego istniejące już przepisy i działania, aby systemy ochrony dzieci działały w bardziej zintegrowany sposób, a ich priorytetem było dobro dziecka.
- (11) Promowanie równości i włączenia społecznego jest ważnym narzędziem zapobiegania przemocy. Dzieci posiadające jedną z cech, które bywają powodem dyskryminacji, są bardziej narażone na nękanie. Na przykład w przypadku dzieci z niepełnosprawnościami ryzyko, że padną ofiarą przemocy i nadużyć zarówno w środowisku domowym, jak i w instytucjach, jest wyższe¹⁵. W ciągu pięciu lat poprzedzających badanie z 2019 r. 11 % dzieci LGBTI w wieku od 15 do 17 lat doświadczyło przemocy fizycznej lub seksualnej z powodu bycia osobą LGBTI¹⁶. Dzieci, które są świadkami aktów rasizmu lub dokonują autocenzury przy ujawnianiu swojej tożsamości, są bardziej narażone na problemy społeczno-emocjonalne niż dzieci, które tego nie doświadczyły. Dotyczy to w szczególności dzieci romskich, które w życiu codziennym często borykają się z dyskryminacją, antycyganizmem i wykluczeniem społeczno-ekonomicznym¹⁷. Zintegrowane systemy ochrony dziecka muszą zatem być inkluzywne i zawsze zapewniać równe traktowanie dzieci bez narażania ich na dyskryminację, zgodnie z pięcioma strategiami Komisji na rzecz Unii równości¹⁸, Strategią UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia

¹⁴ W załączniku do niniejszego zalecenia przedstawiono niewyczerpujący przegląd odpowiednich aktów prawnych Unii, dokumentów programowych i możliwości finansowania.

¹⁵ Jak potwierdzono w strategii na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030 (COM(2021) 101 final) i na podstawie analizy przeprowadzonej przez FRA, zob.: [Violence against children with disabilities: legislation, policies and programmes in the EU \[Przemoc wobec dzieci z niepełnosprawnościami: prawodawstwo, strategie polityczne i programy w UE\] | Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej \(europa.eu\)](#).

¹⁶ Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA), [A long way to go for LGBTI equality \[Daleka droga do równości osób LGBTI\]](#), 2020; [przegląd danych z badań sondażowych w dziedzinie LGBTI](#).

¹⁷ Sprawozdanie z oceny Unijnych ram dotyczących krajowych strategii integracji Romów do 2020 r. (COM(2018) 785 final).

¹⁸ Komunikat „Unia równości: strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025” (COM/2020/152 final); komunikat „Unia równości: unijne ramy strategiczne na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów” (COM(2020) 620 final); zalecenie Rady w sprawie równouprawnienia, włączenia i partycypacji Romów (Dz.U. C 93 z 19.3.2021); komunikat „Unia równości: strategia na rzecz równości osób LGBTIQ na lata 2020–2025” (COM/2020/698 final); komunikat „Unia równości: Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030” (COM(2021) 101 final) oraz komunikat „Unia równości: Unijny plan działania przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025” (COM/2020/565 final).

żydowskiego¹⁹ oraz planem działania na rzecz integracji i włączenia społecznego²⁰. Wspólny komunikat pt.: „Europa zjednoczona przeciwko nienawiści” ma na celu zwiększenie unijnych wysiłków poświęconych walce z wszelkimi przejawami nienawiści²¹.

- (12) Zdrowie psychiczne i wsparcie psychologiczne są zasadniczą kwestią na wszystkich etapach ochrony dziecka. W komunikacie Komisji w sprawie kompleksowego podejścia do zdrowia psychicznego²² skoncentrowano się na poprawie zdrowia psychicznego dzieci. Komisja uznaje dzieciństwo za decydujący etap dla zachowania zdrowia psychicznego przez całe życie. Ogólnoszkolne podejście do dobrostanu zakłada, że zdrowie psychiczne i język pozbawiony przemocy mają kluczowe znaczenie dla zapobiegania – we współpracy ze specjalistami z zakresu zdrowia psychicznego i rodzinami – nękanii, w tym cyberszykanowaniu, i przemocy. Zasadność tego założenia podkreśliła w szczególności grupa ekspertów Komisji ds. sprzyjających warunków nauki dla grup zagrożonych słabymi wynikami oraz wspierania dobrostanu w szkole²³, która pomaga w realizacji europejskiego obszaru edukacji²⁴ mającego powstać do 2025 r. Działania w tym zakresie wspierają również wdrażanie zalecenia Rady z 28 listopada 2022 r. w sprawie dróg do sukcesu szkolnego²⁵.
- (13) Jednym z głównych czynników warunkujących wykluczenie społeczne dzieci jest nierówny dostęp do najważniejszych usług. Usługi te mają zasadnicze znaczenie dla dobrostanu dzieci oraz rozwoju ich umiejętności społecznych, poznawczych i emocjonalnych. Zgodnie z zasadą 11 Europejskiego filaru praw socjalnych²⁶ dzieci mają prawo dostępu do przystępnych cenowo, wysokiej jakości usług wczesnej edukacji i opieki oraz prawo do ochrony przed ubóstwem, a dzieci pochodzące ze środowisk defaworyzowanych – dodatkowo prawo do szczególnych środków służących zwiększeniu równości szans. Ponadto w swoim zaleceniu w sprawie ustanowienia europejskiej gwarancji dla dzieci²⁷ Rada wzywa państwa członkowskie do zapobiegania wykluczeniu społecznemu i zwalczanie tego zjawiska przez zagwarantowanie potrzebującym dzieciom skutecznego dostępu do szeregu kluczowych usług, takich jak edukacja, opieka zdrowotna i mieszkalnictwo. Dotyczy to w szczególności dzieci z niestabilnych, przemocowych i abuzywnych środowisk rodzinnych. Europejski filar praw socjalnych, europejska gwarancja dla dzieci oraz europejska strategia w dziedzinie opieki²⁸ stanowią kompleksowe ramy unijnej

¹⁹ Komunikat Komisji „Strategia UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego” (2021–2030) (COM/2021/615 final).

²⁰ Komunikat Komisji „Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027” (COM/2020/758 final).

²¹ Wspólny Komunikat do Parlamentu Europejskiego i Rady pt.: „Europa zjednoczona przeciwko nienawiści” (JOIN/2023/51 final z 6 grudnia 2023 r.).

²² Komunikat w sprawie kompleksowego podejścia do zdrowia psychicznego (COM/2023/298 final).

²³ Zob.: [Grupa ekspertów Komisji ds. dobrostanu w szkołach](#).

²⁴ Komunikat Komisji w sprawie utworzenia europejskiego obszaru edukacji do 2025 r. (COM/2020/625 final).

²⁵ Zalecenie Rady z dnia 28 listopada 2022 r. w sprawie dróg do sukcesu szkolnego (Dz.U. C 469 z 9.12.2022).

²⁶ Międzyinstytucjonalna proklamacja Europejskiego filaru praw socjalnych (Dz.U. C 428/10 z 13.12.2017).

²⁷ Zalecenie Rady (UE) 2021/1004 z dnia 14 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia europejskiej gwarancji dla dzieci (Dz.U. L 223 z 22.6.2021).

²⁸ Komunikat w sprawie europejskiej strategii w dziedzinie opieki (COM(2022) 440 final).

polityki służące ochronie praw wszystkich dzieci i zapewnieniu dzieciom znajdującym się w trudnej sytuacji lub pochodzącym ze środowisk defaworyzowanych dostępu do podstawowych usług. Zalecenie Rady w sprawie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem²⁹ również wspiera państwa członkowskie w wysiłkach na rzecz poprawy dostępu do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz poprawy jakości takiej edukacji i opieki. W strategii UE na rzecz młodzieży na lata 2019–2027³⁰ wskazano, że jedna trzecia młodych ludzi w Europie jest zagrożona ubóstwem i wykluczeniem społecznym, co negatywnie wpływa na możliwość korzystania przez nich z przysługujących im praw socjalnych. Wielu młodych ludzi nadal spotyka się z różnymi formami dyskryminacji i pada ofiarą uprzedzeń i przestępstw z nienawiści. Należy zatem bezwzględnie zająć się nierównościami i dążyć do zapewnienia równych szans najmłodszym pokoleniom w Europie, w tym osobom najsilniej zmarginalizowanym i wykluczonym.

- (14) Niegodziwe traktowanie dzieci w celach seksualnych i wykorzystywanie seksualne dzieci to przestępstwa, do których coraz częściej dochodzi w Unii i których charakter ciągle się zmienia. W niniejszym zaleceniu odzwierciedlono wagę, jaką Unia przykłada do swojego zobowiązania na rzecz ochrony dzieci przed niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych, zarówno w internecie, jak i poza nim. W strategii UE na rzecz skuteczniejszej walki z niegodziwym traktowaniem dzieci w celach seksualnych³¹ nakreślono ogólną perspektywę w stosunku do tego przestępstwa, wykorzystując wszystkie narzędzia dostępne na poziomie UE, zarówno ustawodawcze, jak i nieustawodawcze, w celu zapobiegania takim przestępstwom oraz zwalczania takich przestępstw, jak również w celu zapewnienia wsparcia ofiarom, oraz angażując wszystkie właściwe zainteresowane strony, od organów publicznych po podmioty z sektora prywatnego. W ramach tej strategii Komisja przyjęła wniosek w sprawie rozporządzenia dotyczącego zapobiegania niegodziwemu traktowaniu dzieci w celach seksualnych i jego zwalczania³², zgodnie z którym dostawców usług online zobowiązano by do przeciwdziałania rozpowszechnianiu materiałów przedstawiających niegodziwe traktowanie dzieci w celach seksualnych oraz nagabywaniu dzieci w celach seksualnych. Dyrektywa w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych³³ zawiera definicje przestępstw i określa kary w odniesieniu do niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci, jak również precyzuje obowiązki państw członkowskich w zakresie zapobiegania takim przestępstwom oraz udzielania

---

²⁹ Zalecenie Rady z dnia 8 grudnia 2022 r. w sprawie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem: cele barcelońskie na 2030 r. (Dz.U. C 484 z 20.12.2022).

³⁰ Rezolucja Rady Unii Europejskiej i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie ram europejskiej współpracy na rzecz młodzieży: Strategia Unii Europejskiej na rzecz młodzieży na lata 2019–2027 (Dz.U. C 456 z 18.12.2018).

³¹ Strategia UE na rzecz skuteczniejszej walki z niegodziwym traktowaniem dzieci w celach seksualnych (COM(2020) 607 final).

³² Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego przepisy mające na celu zapobieganie niegodziwemu traktowaniu dzieci w celach seksualnych i jego zwalczanie (COM(2022) 209 final).

³³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (dyrektywa w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych) ([Dz.U. L 335 z 17.12.2011](#)).

pomocy i wsparcia ofiarom. W ramach przywołanej strategii Komisja przyjęła wniosek dotyczący zmiany tej dyrektywy³⁴.

- (15) Dzieci muszą być chronione przed zagrożeniami takimi jak (cyber)szykanowanie i molestowanie zarówno w środowisku fizycznym, jak i cyfrowym. Podkreślono to w szczególności w konkluzjach Rady w sprawie upodmiotowienia cyfrowego z myślą o ochronie i egzekwowaniu praw podstawowych w erze cyfrowej³⁵ oraz w sprawie wspierania dobrostanu w edukacji cyfrowej³⁶. Europejska strategia na rzecz lepszego internetu dla dzieci³⁷ (BIK+) ma na celu zapewnienie dzieciom ochrony, szacunku i silniejszej pozycji w internecie w nowej dekadzie cyfrowej, natomiast ochrona nieletnich jest kwestią o zasadniczym znaczeniu w przypadku ram prawnych i politycznych takich jak akt o usługach cyfrowych³⁸, dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych³⁹, ogólne rozporządzenie o ochronie danych⁴⁰ i unijna inicjatywa w sprawie technologii Web 4.0 i światów wirtualnych⁴¹. W ramach BIK+ Komisja kontynuuje walkę z cyberszykanowaniem, zwłaszcza za pośrednictwem współfinansowanej przez UE sieci centrów bezpieczniejszego internetu, które zapewniają telefony zaufania, a także szkolenia i zasoby, z których można korzystać do celów kształcenia formalnego i nieformalnego.
- (16) Krajowe systemy wymiaru sprawiedliwości państw członkowskich powinny uwzględniać potrzeby dzieci występujących w roli ofiary, podejrzanego, oskarżonego, skazanego, świadka lub innej strony postępowania sądowego, aby ułatwić im skuteczne wykonywanie ich praw. Dyrektywa o prawach ofiar⁴², dyrektywa w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym⁴³ oraz strategia UE w zakresie praw ofiar na lata 2020–

³⁴ Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz materiałów przedstawiających niegodziwe traktowanie dzieci w celach seksualnych, zastępującej decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (wersja przekształcona) (COM(2024) 60 final).

³⁵ Konkluzje Rady w sprawie upodmiotowienia cyfrowego z myślą o ochronie i egzekwowaniu praw podstawowych w erze cyfrowej (14309/23 z 20 października 2023 r.).

³⁶ Konkluzje Rady w sprawie wspierania dobrostanu w edukacji cyfrowej (14982/22 z 28 listopada 2022 r.).

³⁷ Komunikat „Cyfrowa dekada dla dzieci i młodzieży: nowa europejska strategia na rzecz lepszego internetu dla dzieci (BIK+)” (COM(2022) 212 final).

³⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych) ([Dz.U. L 277 z 27.10.2022](#)).

³⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1808 z dnia 14 listopada 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2010/13/UE w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) ze względu na zmianę sytuacji na rynku ([Dz.U. L 303 z 28.11.2018](#)).

⁴⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) ([Dz.U. L 119 z 4.5.2016](#)).

⁴¹ Komunikat „Inicjatywa UE w sprawie technologii Web 4.0 i światów wirtualnych: dobra pozycja wyjściowa na drodze ku kolejnej transformacji technologicznej” (COM(2023) 442 final).

⁴² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW ([Dz.U. L 315 z 14.11.2012](#)).

⁴³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym ([Dz.U. L 132 z 21.5.2016](#)).

2025⁴⁴ wyraźnie określają lub mają na celu promowanie konkretnych praw i gwarancji dla dzieci, których dotyczą wymienione akty. W przypadku ofiar przestępstw potrzebne jest ukierunkowane i zintegrowane podejście wielopodmiotowe do wspierania i ochrony dzieci będących ofiarami, obejmujące usługi dostosowane do wieku. W przypadku dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi należy przyjąć podejście wielodyscyplinarne, w szczególności w odniesieniu do indywidualnej oceny szczególnej sytuacji dziecka, jego potrzeb i podatności na zagrożenia. W niniejszym zaleceniu odzwierciedlono ponadto znaczenie rozporządzenia w sprawie zobowiązań alimentacyjnych⁴⁵ i rozporządzenia Bruksela II ter⁴⁶ przez wzmocnienie w Unii transgranicznej współpracy sądowej w sprawach cywilnych dotyczących dzieci. Organy centralne wyznaczone na mocy rozporządzenia Bruksela II ter odgrywają rolę w udzielaniu pomocy w transgranicznych sprawach dotyczących ochrony dziecka. Dzieci są również ofiarami handlu ludźmi w odniesieniu do wszelkich form wyzysku⁴⁷. Dzieci będące ofiarami tego procederu uznaje się za szczególnie bezbronne w myśl dyrektywy w sprawie zwalczania handlu ludźmi⁴⁸; stanowią one też szczególnie przedmiot unijnej strategii w dziedzinie zwalczania handlu ludźmi na lata 2021–2025. Pewną rolę w systemach ochrony dziecka odgrywają telefony zaufania dla dzieci (116 111), infolinie umożliwiające zgłaszanie przypadków zaginięcia dzieci (116 000) oraz inne krajowe telefony zaufania i infolinie (dot. dzieci).

- (17) Ochrona praw migrujących dzieci, w tym dzieci pozbawionych opieki i ubiegających się o ochronę międzynarodową, wymaga nieustannych wysiłków w celu zaradzenia problemom. Przemoc stanowi codzienne zagrożenie dla przemieszczających się dzieci, zwłaszcza tych, które podróżują bez opieki lub zostały odseparowane od rodziny⁴⁹. Dzieci będące migrantami i uchodźcami znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji i wymagają szczególnej i odpowiedniej ochrony, co podkreślono w komunikacie w sprawie ochrony migrujących dzieci⁵⁰. Podatność dzieci na zagrożenia jest jeszcze większa, jeśli pozostają bez opieki lub zostały odseparowane od rodziców. W następstwie rosyjskiej wojny napastniczej wymierzonej w Ukrainę Komisja zdecydowanie wspiera działania państw członkowskich na rzecz ochrony dzieci

⁴⁴ Strategia UE w zakresie praw ofiar (2020–2025) (COM(2020) 258 final).

⁴⁵ Rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych ([Dz.U. L 7 z 10.1.2009](#)).

⁴⁶ Rozporządzenie Rady (UE) 2019/1111 z dnia 25 czerwca 2019 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz w sprawie uprowadzenia dziecka za granicę (przekształcenie) ([Dz.U. L 178 z 2.7.2019](#)).

⁴⁷ W 2022 r. dzieci stanowiły 15 % ofiar zarejestrowanych w UE. Zob.: [Trafficking victims in Europe, a rise by 10 % and the share of EU nationals among the victims increased to 59 % \[Wzrost o 10 % liczby ofiar handlu ludźmi w Europie i wzrost do 59 % odsetka obywateli UE wśród ofiar\] – Komisja Europejska \(europa.eu\)](#).

⁴⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW ([Dz.U. L 101 z 15.4.2011](#)).

⁴⁹ Biuro specjalnego przedstawiciela Sekretarza Generalnego ONZ ds. przemocy wobec dzieci i Universidad Iberoamericana, [Violence against children on the move From a continuum of violence to a continuum of protection \[Przemoc wobec dzieci w ruchu – Od kontinuum przemocy do kontinuum ochrony\]](#), 2020 r..

⁵⁰ Komunikat „Ochrona migrujących dzieci”, COM(2017) 211 final.

wysiedlonych z Ukrainy na terytorium UE⁵¹. Obejmuje to wspieranie infolinii umożliwiających zgłaszanie przypadków zaginięcia dzieci oraz telefonów zaufania dla dzieci, pomoc w integracji dzieci w krajowych systemach edukacji oraz zapewnienie państwom członkowskim wytycznych ułatwiających szybkie objęcie wysiedlonych dzieci krajowymi systemami ochrony⁵².

- (18) Pakt o migracji i azylu, oczekujący na ostateczne przyjęcie przez Radę⁵³, wprowadza dodatkowe środki i obowiązki w zakresie ochrony dziecka, których praktyczne aspekty będą musiały zostać wdrożone przed rozpoczęciem jego stosowania. Najlepszy interes dziecka pozostaje centralnym elementem dorobku prawnego UE w dziedzinie azylu, gdzie musi być traktowany jako kwestia nadrzędna. Państwa członkowskie muszą określić i uwzględnić wszelkie przepisy szczególne, których wymagać może sytuacja dzieci ubiegających się o azyl po przekroczeniu granicy, z uwzględnieniem ciągłości i stabilności opieki. W pakcie skrócono terminy wyznaczania przedstawicieli dzieci i zaostrzono standardy związane ze szkoleniem takich osób, ich kwalifikacjami oraz nadzorem, jakiemu podlegają, zapisano równocześnie konieczność uwzględnienia opinii dziecka oraz dostarczenia dziecku informacji w przyjaznej mu formie. Pakt skraca terminy związane z dostępem wszystkich dzieci do edukacji oraz rozszerza dostęp dzieci do opieki zdrowotnej, tak aby dzieci były objęte taką samą opieką zdrowotną jak opieka zapewniana małoletnim obywatelom danego kraju. Przewiduje też silniejsze gwarancje dla małoletnich w przypadku zatrzymania, doprecyzowując, że, co do zasady, nie należy zatrzymywać dzieci. Jak podkreślono w planie działania na rzecz integracji i włączenia społecznego⁵⁴, kolejnym istotnym aspektem, który należy uwzględnić w systemie ochrony dzieci, aby zapewnić jak najlepsze i najbardziej zrównoważone przygotowanie się do samodzielności, jest wsparcie w zakresie wchodzenia w dorosłość.
- (19) Unia zapewnia szerokie możliwości finansowania, aby pomagać chronić dzieci przed wszelkimi formami przemocy. Z funduszy unijnych można wspierać działania na rzecz rozwoju i wzmocnienia zintegrowanych systemów ochrony dziecka w państwach członkowskich oraz inne odpowiednie środki. Aby ułatwić pozyskiwanie informacji o różnych programach, Komisja wprowadziła jednolity portal dla funduszy unijnych, który umożliwia użytkownikom znalezienie odpowiednich możliwości finansowania⁵⁵. Przy wdrażaniu finansowania unijnego jego beneficjenci mają obowiązek przestrzegać unijnych wartości, zasad i mających zastosowanie przepisów, jak również postanowień umownych. Komisja wprowadziła środki mające wspierać przestrzeganie przepisów i przeciwdziałać ewentualnym naruszeniom. Ponadto w przypadku funduszy UE objętych rozporządzeniem w sprawie wspólnych przepisów⁵⁶ państwa członkowskie są zobowiązane do spełnienia horyzontalnych

⁵¹ Zob.: komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Tymczasowa ochrona dla osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie: rok później” (COM(2023) 140 final).

⁵² Zob.: [Uchodźcy z Ukrainy: ochrona dzieci – Komisja Europejska \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/1000000/attachment/data/00000001/1660000000/1660000000.pdf).

⁵³ Zob.: [Oświadczenie przewodniczącej Komisji Europejskiej: Pakt o migracji i azylu \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/1000000/attachment/data/00000001/1660000000/1660000000.pdf).

⁵⁴ Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027 (COM(2020) 758 final).

⁵⁵ Zob.: portal [Funding & tenders \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/1000000/attachment/data/00000001/1660000000/1660000000.pdf).

⁵⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu

warunków podstawowych Karty praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”) oraz Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych („Konwencja”). Oznacza to, że muszą wprowadzić skuteczne mechanizmy zapewniające zgodność kształtu i sposobu wdrażania programów wspieranych z tych funduszy unijnych z postanowieniami Karty i Konwencji.

- (20) W ramach komponentu Daphne programu „Obywatele, równość, prawa i wartości”⁵⁷ Komisja zapewnia też specjalne wsparcie finansowe na zapobieganie i zwalczanie przemocy wobec dzieci, przemocy ze względu na płeć wobec dziewcząt i przemocy domowej, a także na ochronę ofiar takiej przemocy. W ramach komponentu „Równość, prawa i równość płci” tego programu udostępnia natomiast dalsze możliwości finansowania w celu promowania praw dzieci i uczestnictwa dzieci oraz zwalczania dyskryminacji, jakiej doświadczają niektóre grupy dzieci. Ochronę dziecka wspiera się też dzięki możliwościom finansowania w ramach programu „Sprawiedliwość”⁵⁸, zwłaszcza w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dziecku.
- (21) Instrument Wsparcia Technicznego⁵⁹ zapewnia na życzenie dostosowaną do potrzeb fachową wiedzę techniczną przy opracowywaniu i wdrażaniu reform strukturalnych w państwach członkowskich, m.in. w dziedzinie edukacji, usług społecznych, migracji i zarządzania granicami, zdrowia i sprawiedliwości: wspiera na przykład wprowadzanie domów dzieci (zgodnie z modelem Barnahus⁶⁰). Zintegrowane systemy ochrony dziecka stanowią również część przewodniej inicjatywy wsparcia technicznego z 2024 r. dotyczącej wzmocnienia demokracji i praworządności⁶¹. Reformy międzysektorowe mogą służyć zwalczaniu ubóstwa i wykluczenia społecznego dzieci w ramach inicjatywy przewodniej dotyczącej wdrażania europejskiej gwarancji dla dzieci, oferując jednocześnie wielokrajowe wsparcie techniczne.
- (22) Z szeregu innych programów unijnych można finansować inne szczególne kwestie związane z ochroną dziecka i jego dobrostanem. W szczególności działania w zakresie zdrowia psychicznego dzieci, szczepień oraz profilaktyki nowotworów i opieki onkologicznej wspiera się w ramach Programu UE dla zdrowia⁶². Walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym dzieci finansuje się w ramach Europejskiego Funduszu

---

Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej ([Dz.U. L 231 z 30.6.2021](#)).

⁵⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/692 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiające program „Obywatele, równość, prawa i wartości” oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1381/2013 i rozporządzenie Rady (UE) nr 390/2014 ([Dz.U. L 156 z 5.5.2021](#)).

⁵⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/693 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiające program „Sprawiedliwość” oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1382/2013 ([Dz.U. L 156 z 5.5.2021](#)).

⁵⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/240 z dnia 10 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument Wsparcia Technicznego ([Dz.U. L 57 z 18.2.2021](#)).

⁶⁰ Zob.: [Barnahus](#).

⁶¹ Zob.: [Inicjatywa przewodnia TSI 2024 – Wzmocnienie demokracji i praworządności – Komisja Europejska \(europa.eu\)](#).

⁶² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/522 z dnia 24 marca 2021 r. w sprawie ustanowienia Programu działań Unii w dziedzinie zdrowia („Program UE dla zdrowia”) na lata 2021–2027 oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 282/2014 ([Dz.U. L 107 z 26.3.2021](#)).

Społecznego Plus⁶³, walkę z handlem dziećmi i niegodziwym traktowaniem dzieci w celach seksualnych – w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego⁶⁴, wsparcie związane z azylem, integracją lub powrotami ukierunkowane na dzieci z państw trzecich – w ramach Funduszu Azylu, Migracji i Integracji⁶⁵, natomiast dostęp do wolnych od segregacji usług w zakresie edukacji, mieszkalnictwa, opieki społecznej i zdrowotnej oraz opieki nad dzieckiem – w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego⁶⁶. Z kolei reformy, inwestycje i polityki na rzecz następnego pokolenia dzieci i młodzieży w obszarach takich jak edukacja i umiejętności mogą uzyskać wsparcie w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności⁶⁷. Unia współfinansuje też centra bezpieczniejszego internetu w państwach członkowskich w celu zapewnienia działań informacyjnych i zasobów na temat bezpieczeństwa dzieci w internecie. Wspiera również dzieci, opiekunów i pedagogów przy pomocy telefonów zaufania i infolinii umożliwiających udzielanie porad i zgłaszanie materiałów przedstawiających niegodziwe traktowanie dzieci w celach seksualnych. Unijny program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa”⁶⁸ również wspiera różne projekty związane z ochroną dziecka w danych obszarach tematycznych badań, m.in. zakresie zapobiegania wykorzystywaniu seksualnemu dzieci oraz przemocy domowej i seksualnej.

- (23) Zaangażowanie Unii na rzecz ochrony dziecka znajduje również odzwierciedlenie w jej działaniach zewnętrznych. W 2022 r. w strefie konfliktu mieszkało około 468 mln dzieci (więcej niż jedna szósta). W 2020 r. 160 mln dzieci (9,6 % wszystkich dzieci na świecie) zmuszanych było do pracy⁶⁹. Co 10 minut gdzieś na świecie w wyniku przemocy traci życie nastoletnia dziewczynka⁷⁰. Działania zewnętrzne Unii służące promowaniu praw dziecka i ochrony dziecka na świecie opierają się na sposobie, w jaki Unia wspiera i wzmacnia swoje podstawy demokratyczne i fundamenty w postaci praw podstawowych. Plan działania na rzecz młodzieży w ramach działań zewnętrznych UE⁷¹ ma na celu promowanie znaczącego uczestnictwa i wzmocnienia pozycji dzieci i młodzieży w ramach działań unijnych

⁶³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013 ([Dz.U. L 231 z 30.6.2021](#)).

⁶⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1149 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiające Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego ([Dz.U. L 251 z 15.7.2021](#)).

⁶⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1147 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiające Fundusz Azylu, Migracji i Integracji ([Dz.U. L 251 z 15.7.2021](#)).

⁶⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności ([Dz.U. L 231 z 30.6.2021](#)).

⁶⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności ([Dz.U. L 57 z 18.2.2021](#)).

⁶⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/695 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiające program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania obowiązujące w tym programie oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1290/2013 i (UE) nr 1291/2013 ([Dz.U. L 170 z 12.5.2021](#)).

⁶⁹ Międzynarodowa Organizacja Pracy i UNICEF, [Child labour, Global Estimates 2020, Trends and the road forward \[Praca dzieci, Globalne szacunki 2020, Tendencje i perspektywy\]](#), 2021 r.

⁷⁰ UNICEF, [A Statistical Snapshot of Violence against Adolescent Girls \[Przemoc wobec nastoletnich dziewcząt w ujęciu statystycznym\]](#), 2014 r.

⁷¹ Plan działania na rzecz młodzieży w ramach działań zewnętrznych UE na lata 2022–2027 – Promowanie znaczącego uczestnictwa i wzmocnienia pozycji młodzieży w ramach działań zewnętrznych UE na rzecz zrównoważonego rozwoju, równości i pokoju (JOIN(2022) 53 final).

działań zewnętrznych. Trzeci unijny plan działania w sprawie równości płci⁷² ma na celu walkę z wszelkimi formami przemocy ze względu na płeć. Ochrona dziecka jest kluczowym celem wytycznych Unii w sprawie promowania i ochrony praw dziecka oraz w sprawie dzieci w konfliktach zbrojnych⁷³. W Planie działania UE dotyczącym praw człowieka i demokracji (2020–2024)⁷⁴ wezwano kraje partnerskie m.in. do stworzenia i wzmocnienia systemów ochrony dziecka oraz do przyjęcia polityki zerowej tolerancji wobec pracy dzieci, a realizacji tego celu ma służyć m.in. zaproponowane rozporządzenie w sprawie zakazu produktów wytwarzanych z wykorzystaniem pracy przymusowej na rynku unijnym. Zaangażowanie to znalazło również odzwierciedlenie w komunikacie w sprawie godnej pracy⁷⁵, który ma wspierać walkę z pracą dzieci.

- (24) Należy zdecydowanie chronić dzieci przed zmianą klimatu i zagrożeniami środowiskowymi, zarówno na terytorium UE, jak i na całym świecie. Dzieci znacznie częściej niż dorośli doświadczają poważnych krzywd, m.in. nieodwracalnych i odczuwalnych przez całe życie konsekwencji, a nawet śmierci, w wyniku degradacji środowiska, zmiany klimatu, zanieczyszczenia i utraty różnorodności biologicznej⁷⁶. Zwiększa to ryzyko poważnego naruszenia praw dzieci, szczególnie w konfliktach zbrojnych, z powodu przesiedleń, głodu i nasilenia przemocy⁷⁷. Należy zająć się zróżnicowanym wpływem zmiany klimatu i degradacji środowiska na kobiety, dzieci i grupy szczególnie wrażliwe⁷⁸. W wytycznych dotyczących strategii i planów państw członkowskich w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu z 2023 r.⁷⁹ wskazano, że dzieci są jednymi z interesariuszy, których również należy uwzględnić w procesie przystosowania się do zmiany klimatu, jako że prawdopodobieństwo, że zmiana klimatu będzie miała na nie negatywny wpływ, jest wyższe. Działania mające na celu przeciwdziałanie zmianie klimatu należy podejmować z uwzględnieniem i poszanowaniem odpowiednich zobowiązań w zakresie praw człowieka, w tym praw dziecka; działania te powinny ponadto wspierać realizację tych zobowiązań⁸⁰. Ramy dotyczące globalnego celu w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu⁸¹ przyjęte w trakcie COP28 zachęcają strony do zapewnienia równości międzypokoleniowej i sprawiedliwości społecznej, z uwzględnieniem grup szczególnie wrażliwych, w tym dzieci. Wymaga to również zapewnienia aktywnego uczestnictwa dzieci

⁷² Trzeci unijny plan działania w sprawie równości płci (GAP III) – ambitny program na rzecz równouprawnienia płci i wzmocnienia pozycji kobiet w działaniach zewnętrznych UE (JOIN (2020)17 final).

⁷³ [Wytyczne UE w sprawie dzieci w konfliktach zbrojnych, aktualizacja z 2008 r.](#)

⁷⁴ Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji na lata 2020–2024 (JOIN(2020) 5 final).

⁷⁵ Komunikat w sprawie godnej pracy na całym świecie na rzecz globalnej sprawiedliwej transformacji i trwałej odbudowy (COM(2022) 66 final).

⁷⁶ Sprawozdanie specjalnego sprawozdawcy ONZ dotyczące zobowiązań w zakresie praw człowieka związanych z korzystaniem z bezpiecznego, czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska, [A/HRC/37/58](#), 2018, pkt 57 i 58.

⁷⁷ Komitet Praw Dziecka, komentarz ogólny nr 26 dotyczący praw dziecka i środowiska naturalnego ze szczególnym uwzględnieniem zmiany klimatu, 2023.

⁷⁸ Wspólny komunikat w sprawie przeciwdziałania skutkom zmiany klimatu i degradacji środowiska (JOIN(2023)19 final).

⁷⁹ Zawiadomienie Komisji – Wytyczne dotyczące strategii i planów państw członkowskich w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu 2023/C 264/01 ([Dz.U. C 264 z 27.7.2023](#)).

⁸⁰ Oficjalne stanowisko UE w sprawie negocjacji COP28 zawarte w [konkluzjach Rady w sprawie przygotowań do 28. Konferencji Stron \(COP28\) Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu \(UNFCCC\), Dubaj](#), 17 października 2023 r.

⁸¹ UNFCCC, [Globalny cel w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu](#).

(25) Niniejsze zalecenie skierowane jest do państw członkowskich. Do kierowania się niniejszym zaleceniem zachęca się również kraje kandydujące, potencjalnych kandydatów do członkostwa w Unii, a także kraje europejskiej polityki sąsiedztwa,

Przedmiot

- ## Dzieci jako centralny element systemów ochrony

3. Państwa członkowskie powinny zawsze traktować najlepszy interes dziecka jako kwestię nadrzędną, zapewniając uznanie, poszanowanie i ochronę dzieci jako podmiotów praw, z niezbywalnymi prawami do ochrony.
4. Państwa członkowskie powinny wprowadzić na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym mechanizmy umożliwiające dzieciom swobodne wyrażanie opinii w kwestiach, które ich dotyczą, w znaczący, inkluzywny, dostępny i bezpieczny sposób. W tych kwestiach państwa członkowskie powinny wzmocnić pozycję dzieci, uwzględniając ich opinie stosownie do ich wieku i stopnia dojrzałości oraz zapewniając w szczególności zaangażowanie dzieci w opracowywanie, monitorowanie i ocenę strategii, polityk, programów i usług w dziedzinie ochrony dziecka.
5. Państwa członkowskie powinny aktywnie propagować wiedzę na temat praw i potrzeb dzieci, wzmocnienia ich pozycji oraz środków zapobiegawczych i ochronnych. Środki takie powinny obejmować możliwość zgłaszania sytuacji niebezpiecznych i otrzymania wsparcia, w tym wsparcia psychologicznego, oraz informacji na temat szczególnego zagrożenia związanego z wszelkimi formami przemocy wobec dzieci, włącznie z niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych. Państwa członkowskie powinny przekazywać te informacje opinii publicznej, w tym dzieciom, ich rodzicom i opiekunom, wszystkim dorosłym

83 Jak zdefiniowano w Konwencji ONZ o prawach dziecka.

mającym kontakt z dziećmi w różnych sektorach oraz wszystkim zainteresowanym stronom.

6. Państwa członkowskie powinny zachęcać do używania przystępnego i przyjaznego dziecku języka, m.in. w szkole, za pośrednictwem zainteresowanych stron, w kampaniach medialnych, w tym w mediach społecznościowych, oraz promować używanie takiego języka. Język ten powinien być dostosowany do wieku, stopnia dojrzałości i potrzeb danych dzieci.

Zapewnienie inkluzywnych systemów ochrony dziecka

7. Państwa członkowskie powinny wprowadzić odpowiednie środki w celu zapewnienia, aby traktowanie dzieci było wolne od jakiejkolwiek dyskryminacji i chroniło ich godność. Takie traktowanie powinno być dostosowane do wieku dziecka, jego stopnia dojrzałości i możliwości zrozumienia, powinno też uwzględniać niepowtarzalną osobowość dziecka, jego zainteresowania oraz ewentualne specjalne potrzeby. Państwa członkowskie powinny dążyć do zapewnienia, by wszystkim dzieciom, w całej ich różnorodności, przysługiwały takie same prawa dostępu do ochrony i korzystania z niej na całych terytoriach tych państw, na obszarach miejskich, wiejskich i oddalonych oraz w regionach najbardziej oddalonych Unii, na równych zasadach. Zgodnie z art. 21 Karty zakazana jest wszelka dyskryminacja w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.
8. Państwa członkowskie powinny zapewnić ukierunkowane wsparcie określonym grupom dzieci, takim jak dzieci w potrzebie, dzieci mierzące się ze szczególnymi trudnościami oraz dzieci zagrożone dyskryminacją lub narażone na szczególne ryzyko przemocy, z myślą o zapewnieniu wszystkim dzieciom dostępnych, wysokiej jakości i dostosowanych do ich potrzeb usług i opieki. Państwa członkowskie powinny w szczególności zwrócić uwagę na zalecenia określone w europejskiej gwarancji dla dzieci oraz na krajowe plany działania przyjęte w tym kontekście, m.in. poprzez przydzielenie odpowiednich zasobów.
9. Zachęca się państwa członkowskie do wdrażania odpowiednich środków dotyczących dzieci, w tym poprzez zwalczanie dyskryminacji wobec dzieci i zapewnianie im ochrony, w ramach krajowych planów działania, działań i strategii przyjętych w ramach komisyjnej strategii Unii równości, Strategii UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego oraz planu działania na rzecz integracji i włączenia społecznego.

Reagowanie na potrzeby dzieci w zakresie bezpieczeństwa w środowisku fizycznym i cyfrowym

10. Państwa członkowskie powinny wprowadzić środki służące zapewnieniu, że dzieci są i czują się bezpiecznie we wszystkich przestrzeniach fizycznych, w szczególności w szkole, w tym w ramach wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, lub podczas zajęć pozaszkolnych, zajęć kulturalnych i sportowych, jak również w przestrzeni publicznej.

11. Wzywa się państwa członkowskie do rozpowszechniania wiedzy na temat znaczenia ochrony wszystkich praw podstawowych w sferze cyfrowej, w tym ochrony prywatności i danych osobowych, oraz do rozpowszechniania informacji na temat wsparcia, jakie mogą otrzymać dzieci będące ofiarami przemocy w środowisku cyfrowym. Państwa członkowskie powinny wprowadzić środki służące zapewnieniu, by dzieci były i czuły się bezpieczne w przestrzeni cyfrowej, m.in. doskonalić umiejętności cyfrowe dzieci i propagować bezpieczne korzystanie z technologii cyfrowych, stosując zrozumiały język dostosowany do wieku dzieci, ich stopnia dojrzałości oraz potrzeb, tak aby dzieci mogły swobodnie rozwijać się w środowisku cyfrowym. Umiejętności i bezpieczeństwo cyfrowe powinny być również przedmiotem działań informacyjnych i szkoleń skierowanych do rodzin, opiekunów i dzieci w szkołach, począwszy od najmłodszych lat, przy odpowiednim wsparciu specjalistycznym, np. centrów bezpieczniejszego internetu.
12. Zachęca się państwa członkowskie do dalszej koordynacji działań z Komisją w celu zwiększenia ochrony, upodmiotowienia cyfrowego oraz bezpieczeństwa dzieci w internecie, w szczególności poprzez realizację Europejskiej strategii na rzecz lepszego internetu dla dzieci oraz poprzez zapewnienie skutecznego wdrożenia aktu o usługach cyfrowych. Szczególną uwagę należy poświęcić działaniom informacyjnym dotyczącym nowych wyzwań w zakresie bezpieczeństwa i dobrostanu dzieci związanych ze sztuczną inteligencją, światami wirtualnymi, nadmierną ekspozycją na treści cyfrowe, zagrożeniami cyfrowymi (takimi jak mowa nienawiści, cyberszykanowanie, molestowanie, niegodziwe traktowanie dzieci w celach seksualnych, nagabywanie dzieci dla celów seksualnych i treści zawierające przemoc) czy też z agresywnym marketingiem, w tym dzięki uwzględnianiu środków ochrony dzieci w fazie projektowania.

Ochrona integralności i zdrowia psychicznego dzieci

13. Zaleca się, aby państwa członkowskie wprowadziły wszelkie odpowiednie środki ustawodawcze, administracyjne, społeczne i edukacyjne służące ochronie integralności cielesnej i psychicznej dzieci. Środki te powinny:
  - a) zabezpieczać w całości integralność cielesną i psychiczną oraz rozwój i dobrostan dziecka, zarówno w środowisku fizycznym, jak i cyfrowym, przy odpowiednim uwzględnieniu podatności dziecka na zagrożenia oraz ryzyka dyskryminacji oraz przy poszanowaniu jego ewentualnych potrzeb specjalnych;
  - b) chronić dzieci przed nadmiernym wpływem interesów handlowych, takich jak (cyfrowe) gry hazardowe, agresywny marketing, konsumpcja alkoholu, tytoniu i niezdrowej żywności, i jednocześnie chronić dzieci przed ryzykiem uzależnienia oraz zapobiegać takiemu ryzyku.
14. Państwa członkowskie powinny wskazać dzieci jako priorytetową grupę docelową w swoich krajowych strategiach w zakresie zdrowia psychicznego, zapewniając im kompleksowe wsparcie, w tym działania zapobiegające zaburzeniom zdrowia psychicznego i wsparcie psychologiczne, w celu stworzenia warunków, w których dzieci czują się bezpieczne i mogą się dzielić swoimi obawami.
15. Państwa członkowskie powinny rozpowszechniać wiedzę na temat zdrowia, m.in. zdrowia psychicznego i szczepień dzieci. Zachęca się państwa członkowskie do ułatwiania wdrażania dostępnych, ukierunkowanych na dzieci programów promocji zdrowia i profilaktyki chorób oraz do zagwarantowania dzieciom, u których

zdiagnozowano raka, terminowej i odpowiedniej opieki medycznej, wsparcia psychospołecznego oraz pomocy edukacyjnej. Państwa członkowskie powinny również gwarantować dzieciom skuteczny dostęp do zdrowego odżywiania i regularnej aktywności fizycznej. Takie programy powinny obejmować również dzieci z uzależnieniami.

16. Państwa członkowskie powinny przeznaczyć odpowiednie zasoby ludzkie i finansowe na zapewnienie odpowiedniego wsparcia w zakresie zdrowia, w tym wczesnego dostępu do wsparcia psychologicznego. W tym celu powinny jak najlepiej wykorzystywać dostępne fundusze unijne.
17. Zaleca się, aby państwa członkowskie wprowadziły wszelkie odpowiednie środki ustawodawcze, administracyjne, społeczne i edukacyjne służące zapobieganiu nękanii i ochronie dzieci przed tym zjawiskiem, w tym cyberszykanowaniem, za pomocą kompleksowych planów walki z nękaniami. Środki takie, z należytym uwzględnieniem wieku i podatności dzieci na zagrożenia, powinny mieć na celu zwalczanie przemocy, uprzedzeń i dyskryminacji oraz wspieranie empatii i pozytywnej, bezpiecznej atmosfery ochrony w szkole i w kontekście okołoszkolnym, podczas zajęć rekreacyjnych i zajęć cyfrowych. W opracowywaniu tych środków powinni uczestniczyć nauczyciele i pedagodzy, organy oświatowe, pracownicy służby zdrowia (w tym zdrowia psychicznego), jak również sami uczniowie i ich rodziny. Środki te powinny umożliwiać zapobieganie nękanii i wczesne wykrywanie jego przypadków oraz zapewniać jasne wytyczne i szkolenia dla ofiar, osób postronnych – takich jak nauczyciele, personel szkół, trenerzy, uczniowie, rodzice – oraz sprawców na temat tego, jak postępować w przypadkach nękania oraz jak sobie z nimi radzić; powinny również zapewnić praktyczne narzędzia w tym zakresie. Środki te powinny też obejmować informowanie o sposobach zgłaszania przypadków nękania, interweniowania w takich przypadkach, szukania pomocy i wsparcia oraz neutralizowania nadużyć i toksycznych zachowań.

Ogólne ramy zintegrowanych systemów ochrony dziecka

Ustanowienie i skuteczne wdrożenie spójnych ram prawnych i ram polityki

18. Wzywa się państwa członkowskie do dalszego rozwijania i wzmacniania zintegrowanych systemów ochrony dziecka w oparciu o kompleksowe krajowe ramy prawne i polityczne, w szczególności poprzez:
  - a) opracowanie krajowych planów służących zwalczaniu przemocy wobec dzieci i zapewnieniu im ochrony;
  - b) ustanowienie obowiązków dla wszystkich odpowiednich podmiotów w odpowiednich sektorach, takich jak ochrona zdrowia, kształcenie i szkolenie, ochrona socjalna, wymiar sprawiedliwości, egzekwowanie prawa, migracja i azyl, technologie cyfrowe, sport, rekreacja, kultura, media, finanse, biznes i ochrona środowiska, zapewniających pełne poszanowanie, ochronę i przestrzeganie praw dziecka, m.in. przy wdrażaniu środków zapobiegawczych, środków w zakresie zgłaszania przemocy, środków ochrony oraz skutecznego wsparcia, odpowiadających faktycznym potrzebom dzieci;
  - c) zapewnienie na wszystkich szczeblach skutecznego stosowania i wdrażania krajowych i unijnych przepisów dotyczących ochrony dziecka;

- d) dokonywanie ocen nowych wniosków ustawodawczych i innych inicjatyw politycznych pod kątem ich wpływu na ochronę dziecka zarówno w perspektywie krótko-, jak i długoterminowej.

Ustanowienie struktur i mechanizmów koordynacji

19. W odpowiedzi na potrzeby dzieci państwa członkowskie powinny wprowadzić odpowiednie środki mające na celu wzmocnienie koordynacji i zacieśnienie współpracy między wszystkimi właściwymi ministerstwami i sektorami oraz na różnych poziomach kompetencji, na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym oraz w sytuacjach transgranicznych. Taka współpraca i koordynacja powinny obejmować zapobieganie przemocy wobec dzieci, zapewnienie ochrony dziecka oraz większą integrację krajowych systemów ochrony dziecka.
20. Państwa członkowskie powinny promować interdyscyplinarne podejście do ochrony dziecka przewidujące zaangażowanie wszystkich podmiotów w tej dziedzinie, w tym podmiotów prywatnych, organów publicznych, społeczeństwa obywatelskiego, rodzin, opiekunów i samych dzieci, przy jednoczesnym wspieraniu rodzin jako podmiotów rzeczywiście sprawujących pieczę nad dzieckiem.
21. Państwa członkowskie powinny w szczególności wyjaśnić, jaki jest podział ról i obowiązków między służbami publicznymi a specjalistami zajmującymi się ochroną dzieci, zapewniając jednocześnie ich wielodyscyplinarną koordynację i współpracę. Państwa członkowskie powinny promować odpowiednio uregulowane i monitorowane zaangażowanie sektora prywatnego i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności poprzez certyfikację, akredytację i rejestrację oraz regularną weryfikację infrastruktury, instytucji i specjalistów świadczących opiekę i usługi na rzecz dzieci.
22. Zachęca się również państwa członkowskie do ustanowienia lub wyznaczenia organu odpowiedzialnego za taką współpracę i koordynację, z należytym uwzględnieniem istniejących krajowych i regionalnych struktur i mechanizmów.

Wspieranie koordynacji z podmiotami regionalnymi i lokalnymi

23. Ze względu na wagę roli, jaką władze lokalne i regionalne odgrywają w ochronie dzieci przed przemocą, wszystkie zalecenia skierowane do państw członkowskich należy rozumieć jako obejmujące władze lokalne i regionalne w sytuacjach, w których dana sprawa wchodzi w zakres ich odpowiednich kompetencji.
24. Należy zapewnić skuteczną koordynację między organami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi, m.in. poprzez wymianę doświadczeń i dobrych praktyk.
25. W stosownych przypadkach władze krajowe i regionalne powinny zapewnić odpowiednie wsparcie lokalnym programom na rzecz ochrony dziecka, w szczególności w postaci finansowania, szkoleń, odpowiednich i dostępnych pomieszczeń, środków ochrony i protokołów dotyczących dzieci, działań informacyjnych oraz zintegrowanego wsparcia i monitorowania, z udziałem wszystkich odpowiednich sektorów lokalnych, zainteresowanych stron i samych dzieci, a także w postaci wspierania lokalnych interwencji w środowisku i społeczności, w których przebywa dziecko.

Zwiększenie zasobów ludzkich i finansowych

26. Państwa członkowskie powinny przeznaczyć specjalne środki finansowe na zapewnienie odpowiednich zasobów ludzkich i finansowych na usługi w zakresie ochrony dziecka, tak aby zapewnić skuteczny zintegrowany system ochrony dziecka na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym oraz we wszystkich sektorach. Zapewniając przydział takich zasobów, państwa członkowskie powinny systematycznie korzystać z narzędzi monitorowania kosztów i budżetowania ukierunkowanego na dzieci, w tym poprzez optymalne wykorzystanie dostępnych funduszy unijnych.
27. Państwa członkowskie powinny zapewnić odpowiedni przydział zasobów oraz odpowiednie warunki, aby zapewnić atrakcyjne zatrudnienie, w szczególności poprzez politykę kadrową, rozwijanie zasobów ludzkich oraz zapewnienie wsparcia, w tym wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego dla specjalistów pracujących z dziećmi.
28. Państwa członkowskie powinny promować kulturę praw dziecka i odpowiedzialności wszystkich specjalistów i dorosłych mających kontakt z dziećmi. Państwa członkowskie powinny rozważyć systematyczne opracowywanie protokołów zawodowych i norm dotyczących procedur i środków ochrony dziecka w celu zapewnienia, aby wszystkie organizacje pracujące na rzecz dzieci i z dziećmi posiadały rzetelne strategie ochrony dziecka oraz mechanizmy zgłaszania przypadków przemocy.
29. Państwa członkowskie powinny promować ramy jakości dla specjalistów w dziedzinie ochrony dziecka i dla dorosłych mających kontakt z dziećmi w celu zapewnienia, aby specjaliści i osoby zawodowo pracujące z dziećmi i na rzecz dzieci, na wszystkich szczeblach, byli weryfikowani i rekrutowani z należytą starannością.
30. Państwa członkowskie powinny zapewnić specjalistom w dziedzinie ochrony dziecka specjalne multidyscyplinarne i ukierunkowane na włączenie kształcenie, szkolenie i doradztwo w zakresie konkretnych kompetencji związanych z prawami dziecka i standardami ochrony dzieci. Powinno to obejmować kształcenie, szkolenie i doradztwo w zakresie zapobiegania wczesnym oznakom przemocy wobec dzieci, wykrywania takich oznak i skutecznego reagowania na takie oznaki, jak również w zakresie psychologii dziecięcej i komunikacji w języku dostosowanym do wieku dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem podatności dzieci na zagrożenia. Należy również zapewnić szkolenia dotyczące protokołów koordynacji i współpracy w zakresie ochrony dziecka, w tym procedur oraz podziału ról i obowiązków poszczególnych specjalistów i organów. Zachęca się państwa członkowskie, by wykorzystywały finansowanie w ramach dostępnych programów unijnych do podnoszenia i zmiany kwalifikacji oraz do stałego rozwijania kompetencji zawodowych specjalistów w dziedzinie ochrony dziecka.

Gromadzenie danych w bardziej kompleksowy sposób, wzmocnienie systemów monitorowania i oceny

31. Państwa członkowskie powinny opracować szczegółowe metodyki zarządzania danymi w celu wzmocnienia ram monitorowania i oceny krajowych systemów ochrony dziecka.
32. Przy pełnym poszanowaniu przepisów dotyczących ochrony danych osobowych państwa członkowskie powinny ustanowić proces gromadzenia odpowiednich

oficjalnych zdezagregowanych statystyk i innych danych (ze źródeł administracyjnych, a także z ankiet i innego rodzaju badań jakościowych i ilościowych) dotyczących przemocy wobec dzieci i ochrony dziecka. Państwa członkowskie powinny również dołożyć szczególnych starań w celu dalszego usprawnienia analizy tendencji poprzez regularne gromadzenie danych, aby umożliwić terminową analizę porównawczą zjawiska przemocy wobec dzieci i skuteczności systemów ochrony dziecka oraz aby usprawnić gromadzenie danych na temat przypadków zaginięć dzieci w Unii.

33. Wzywa się również państwa członkowskie do opracowania systemów monitorowania i oceny uwzględniających kompetencje na szczeblu krajowym i regionalnym, w tym wskaźników dotyczących praw dziecka i dobrostanu dzieci. Takie monitorowanie i ocena powinny gwarantować niezależne monitorowanie systemów ochrony dziecka. Mogą to zapewnić w szczególności odpowiednio wyposażone w zasoby niezależne krajowe instytucje zajmujące się prawami dziecka lub rzecznik praw dzieci.
34. Państwa członkowskie powinny prowadzić badania nad przemocą wobec dzieci i zintegrowanymi systemami ochrony dziecka. Aby dostępne dane uwzględniały specyfikę dziecka, należy dążyć do tego, by dzieci brały bezpośredni udział w prowadzonych badaniach, przy zapewnieniu niezbędnych gwarancji proceduralnych i środków z zakresu ochrony danych, jak również odpowiednich przyjaznych dziecku informacji, metod i narzędzi. Te ostatnie powinny uwzględniać stopień dojrzałości dzieci oraz ich różnorodność kulturową i językową; powinny być też dostępne dla dzieci z niepełnosprawnościami oraz dzieci w różnym wieku i z różnych środowisk. Wyniki badań należy analizować z punktu widzenia dzieci, priorytetowo traktując ich perspektywę i doświadczenia w interpretacji wyników oraz dopilnowując, aby głosy i potrzeby dzieci zostały wysłuchane i znalazły się w centrum procesu badawczego i jego wyników.

Ciągłość kompleksowych i skoordynowanych usług służących zaspokojeniu potrzeb dzieci

Potrzeba proaktywnego i systemowego zapobiegania wszelkim formom przemocy wobec dzieci

35. W ramach zintegrowanych systemów ochrony dziecka państwa członkowskie powinny przewidzieć wystarczające środki zapobiegawcze oraz środki wczesnej identyfikacji, wczesnego ostrzegania i wczesnego wsparcia mające zapobiegać przemocy wobec dzieci.
36. Państwa członkowskie wzywa się do propagowania bezpiecznego i inkluzywnego środowiska edukacji, w tym wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, i kształcenia oraz do zwalczania dyskryminacji i reagowania na szczególne podatności na zagrożenia. Państwa członkowskie powinny między innymi pogłębiać wiedzę dzieci na temat ich praw i dostępnych usług wsparcia, szkolić specjalistów w zakresie wczesnych oznak przemocy i protokołów zawodowych, monitorować i wspierać zdrowie psychiczne i dobrostan dzieci i nauczycieli, zapewnić wprowadzenie odpowiednich środków i protokołów ochrony dziecka oraz koordynować wysiłki podejmowane w ramach sektora edukacji i innych sektorów w celu zapewnienia pełnego wsparcia rodzinom i dzieciom w sytuacjach porzucenia nauki.

37. Państwom członkowskim zaleca się wprowadzenie zakazu stosowania kar cielesnych we wszystkich przypadkach oraz wzmocnienie zintegrowanych usług wsparcia dla dzieci i rodzin. Państwa członkowskie powinny zapewnić rodzinom niezbędną ochronę i wsparcie socjalne w celu zapewnienia rozwoju i dobrostanu dzieci, m.in. poprzez skuteczne zapobieganie takim karom i wczesną interwencję. Państwa członkowskie powinny również zapewnić wsparcie wychowawcze i wsparcie dla rodzin, zapewniając warunki niezbędne do zapobiegania rozdziałaniu rodzin, w najlepszym interesie dziecka.

Zapewnienie zgłaszania przypadków przemocy wobec dzieci i przekazywania takich spraw właściwym organom

38. Państwa członkowskie powinny wprowadzić bezpieczne, poufne, przyjazne dziecku i skutecznie rozpowszechnione mechanizmy składania skarg i zgłaszania przemocy, nienaruszające praw dziecka, w szczególności prawa do prywatności, m.in. za pośrednictwem całodobowych telefonów zaufania, infolinii i usług online. Mechanizmy takie powinny być łatwo dostępne i dostosowane do szczególnych potrzeb dzieci oraz wykorzystywać język dostosowany do wieku dziecka. Państwa członkowskie powinny wprowadzić odpowiednie środki w celu zapewnienia, by dzieci były świadome przysługujących im praw do korzystania z mechanizmów zgłaszania przemocy.
39. Zaleca się, aby państwa członkowskie jasno określiły zasady zgłaszania przypadków przemocy wobec dzieci. Jeśli przemoc wiąże się z osobą posiadającą odpowiedzialność rodzicielską lub może wystąpić jakikolwiek inny konflikt interesów między dzieckiem będącym ofiarą a osobą posiadającą odpowiedzialność rodzicielską, państwa członkowskie powinny wziąć pod uwagę najlepszy interes dziecka i zapewnić, aby żadne działanie wymagające zgody nie zależało od zgody tej osoby posiadającej odpowiedzialność rodzicielską.
40. Specjaliści, w szczególności specjaliści pracujący w bliskim kontakcie z dziećmi w sektorach ochrony dziecka, edukacji, opieki nad dziećmi i opieki zdrowotnej, powinni być zobowiązani do zgłaszania właściwym organom przypadków, co do których mają uzasadnione podstawy, by sądzić, że popełniono lub istnieje prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa podlegającego karze, zgodnie z prawem Unii i prawem krajowym.
41. Do celów zgłaszania przypadków przemocy wobec dzieci mechanizmy składania skarg powinny być dostępne dla wszystkich dzieci, osób posiadających odpowiedzialność rodzicielską lub innych odpowiednich osób dorosłych reprezentujących interesy dzieci, jak również dla osób trzecich.
42. Państwa członkowskie powinny ustanowić kompleksowe multidyscyplinarne mechanizmy przekazywania spraw właściwym organom w odniesieniu do skarg dotyczących przemocy wobec dzieci, obejmujące wszystkie odpowiednie sektory, w tym sektor zdrowia (i zdrowia psychicznego), ochrony socjalnej i edukacji, wymiar sprawiedliwości oraz organy ścigania.
43. Aby uniknąć wszelkich nieuzasadnionych opóźnień w udzielaniu wsparcia, wspomniane mechanizmy składania skarg, zgłaszania przemocy oraz przekazywania spraw właściwym organom powinny dysponować odpowiednimi zasobami oraz być dobrze koordynowane w ramach zintegrowanego systemu ochrony dziecka.

Zapewnienie ciągłości wielosektorowych usług wsparcia w przypadkach przemocy wobec dzieci

44. Państwa członkowskie powinny zapewnić zintegrowany system zarządzania sprawami uwzględniający dostosowane do wieku całościowe wsparcie takie jak opieka medyczna, wsparcie emocjonalne, psychologiczne i edukacyjne oraz wszelkie inne odpowiednie formy wsparcia wymagane ze względu na indywidualną sytuację dziecka. Państwa członkowskie powinny przewidzieć wyznaczenie odpowiedniej osoby dorosłej mającej kontakt z dzieckiem jako osoby łącznikowej, która będzie się komunikować z osobami wyznaczonymi do kontaktów we właściwych organach.
45. Państwa członkowskie powinny zapewnić odpowiednią koordynację ze służbami socjalnymi w celu zapewnienia pomocy i wsparcia dzieciom będącym ofiarami, ich rodzinom i innym opiekunom, gdy tylko właściwe organy otrzymają racjonalnie uzasadnione informacje wskazujące na przemoc. Należy również ustanowić specjalne programy wsparcia i wczesnej interwencji dla dzieci, które popełniły przestępstwo lub są zagrożone jego popełnieniem z powodów wyraźnie związanych z sytuacją rodzinną lub życiową.

Deinstytucjonalizacja i przejście na wysokiej jakości opiekę i usługi rodzinne i środowiskowe, z należyтым uwzględnieniem najlepszego interesu dziecka

46. Państwa członkowskie powinny wprowadzić wszelkie środki służące temu, by w przypadku alternatywnych form opieki nad dzieckiem w pierwszej kolejności obejmowano dziecko opieką rodzinną i środowiskową, a przede wszystkim brano pod uwagę najlepszy interes dziecka i odpowiednio uwzględniano jego potrzeby i życzenia. Ubóstwo nigdy nie powinno być jedynym powodem, dla którego obejmuje się dziecko alternatywną formą opieki.
47. Państwa członkowskie powinny inwestować w wysokiej jakości usługi rodzinne i środowiskowe niewymagające pobytu w wyspecjalizowanym ośrodku, w tym dostępne mieszkalnictwo, aby jak najwcześniej wspierać dzieci z niepełnosprawnościami i ich rodziny, zapobiegając tym samym umieszczaniu takich dzieci w placówkach opiekuńczych oraz ułatwiając ich pełną integrację i uczestnictwo w społeczności.
48. Państwa członkowskie powinny promować krajowe strategie i programy mające na celu przyspieszenie deinstytucjonalizacji i przechodzenia na wysokiej jakości usługi opieki rodzinnej i środowiskowej dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej i dzieci z niepełnosprawnościami, zgodnie z najlepszym interesem dziecka. Państwa członkowskie powinny przyjąć i stosować dobre praktyki w zakresie deinstytucjonalizacji opieki nad dziećmi z niepełnosprawnościami, aby przyspieszyć przechodzenie z opieki instytucjonalnej na usługi wsparcia środowiskowego.
49. Aby zapewnić przejście na nieinstytucjonalne formy opieki w najlepszym interesie dziecka, wzywa się państwa członkowskie do zajęcia się problemem braku rodzin zastępczych, w szczególności w przypadku dzieci znajdujących w niepewnej sytuacji lub dzieci o złożonych potrzebach lub w celu nierozdzielania rodzeństwa. Należy w szczególności przydzielić odpowiednie zasoby w celu zapewnienia odpowiednich usług wsparcia na potrzeby opieki środowiskowej lub rodzinnej. Należy również zapewnić odpowiednią weryfikację i monitorowanie oraz dołożyć wszelkich starań, aby uniknąć wielokrotnych zmian miejsca opieki w przypadku dzieci, które nie mieszkają z rodzicami biologicznymi. Należy rozważyć najlepsze praktyki w zakresie przechodzenia na inne formy opieki oraz powrotu do rodziców

biologicznych. Należy unikać przyjmowania dzieci pozbawionych opieki rodzinnej w nieodpowiednich miejscach (takich jak pokoje hotelowe lub szpitalne), chyba że w sytuacji nadzwyczajnej jako rozwiązanie przejściowe stosowane przez jak najkrótszy okres i przy zapewnieniu odpowiednich środków ochrony.

50. Państwa członkowskie powinny również zapewnić kompleksowe programy wsparcia i programy przygotowawcze, aby pomóc dzieciom i młodym dorosłym – w tym dzieciom i młodym dorosłym z niepełnosprawnościami oraz pozbawionym opieki dzieciom będącym migrantami – w procesie przechodzenia od systemu alternatywnych form opieki nad dzieckiem lub systemu wymiaru sprawiedliwości dla nieletnich lub wszelkich innych zamkniętych lub półzamkniętych placówek do samodzielnego życia i pełnej integracji społecznej. Zachęca się państwa członkowskie do zapewnienia, aby krajowe systemy ochrony dzieci opracowały konkretne plany zapobiegania handlowi ludźmi, co obejmuje dzieci przebywające w zakładach opiekuńczych lub zamkniętych.

Bardziej przyjazny dziecku wymiar sprawiedliwości

51. Państwa członkowskie powinny wprowadzić niezbędne środki w celu wyeliminowania niedociągnięć w zdolnościach krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości do zaspokajania potrzeb dzieci i zapewniania skutecznego korzystania z przysługujących im praw. W szczególności państwa członkowskie powinny, z zastrzeżeniem przepisów mających zastosowanie na mocy prawa krajowego i prawa Unii, dążyć do zapewnienia, aby:
- a) postępowania sądowe z udziałem dzieci były dostosowane do wieku dziecka, jego potrzeb i podatności na zagrożenia;
  - b) dzieci były objęte indywidualną oceną i wsparciem przed postępowaniem sądowym, w trakcie tego postępowania i po jego zakończeniu, w stosownych przypadkach i odpowiednio do wymogów wynikających z indywidualnych okoliczności danej sprawy, zgodnie ze szczególnymi potrzebami dziecka oraz z uwzględnieniem jego wieku, stopnia dojrzałości i opinii;
  - c) dzieci mogły korzystać ze specjalnych środków zabezpieczających w trakcie postępowania karnego, w tym z technologii komunikacyjnych i innych narzędzi technicznych do celów przedstawiania lub przeprowadzania dowodu, ze względu na szczególną podatność dzieci na zagrożenia, z uwzględnieniem oceny ich potrzeb;
  - d) dzieci otrzymywały informacje na temat sposobów dostępu do wymiaru sprawiedliwości, ogólnych aspektów prowadzenia postępowań sądowych, które ich dotyczą, oraz ich praw w kontekście takich postępowań, w przystępnym i przyjaznym dziecku języku, z uwzględnieniem wszelkich potrzeb specjalnych;
  - e) dzieci zostały wysłuchane w postępowaniu sądowym we wszystkich sprawach, które ich dotyczą, i by zapewniono im rzeczywistą i skuteczną możliwość wyrażenia opinii, bądź osobiście, bądź za pośrednictwem przedstawiciela; opinie dzieci w sprawach, które ich dotyczą, były brane pod uwagę, zgodnie z ich wiekiem i stopniem dojrzałości, i by unikano wtórnej wiktymizacji powodowanej wielokrotnymi przesłuchaniami i badaniami;

- f) dzieci miały dostęp do pomocy prawnej, obejmującej bezpłatną i skuteczną pomoc prawną w formie doradztwa prawnego i zastępstwa procesowego, na wszystkich etapach postępowania sądowego;
  - g) dzieci miały dostęp do bezpłatnych usług tłumaczenia ustnego i pisemnego na wszystkich etapach postępowania sądowego;
  - h) w sprawach transgranicznych dzieci mogły korzystać z wideokonferencji lub innej technologii zdalnej komunikacji w celu udziału w postępowaniu i przeprowadzaniu dowodu;
  - i) podczas całego postępowania sądowego dzieciom towarzyszyła osoba posiadająca odpowiedzialność rodzicielską lub inna odpowiednia osoba dorosła;
  - j) chroniono prywatność i dane osobowe dzieci uczestniczących w postępowaniu sądowym;
  - k) pozbawienie wolności dzieci, a zwłaszcza dzieci będących migrantami, było stosowane wyłącznie jako środek ostateczny, ograniczony do najkrótszego odpowiedniego okresu i oparty na indywidualnej ocenie sytuacji dziecka, oraz aby dostępne były odpowiednie środki alternatywne;
  - l) zapobieganie recydywie było wspierane poprzez opracowanie odpowiednich programów prewencji i resocjalizacji skierowanych do osób skazanych za przestępstwo przemocy wobec dzieci;
  - m) zawsze zapewniano dostępność rozwiązań alternatywnych dla postępowania sądowego, takich jak usługi w zakresie sprawiedliwości naprawczej, mediacja, postępowanie w trybie pozasądowym (w stosunku do postępowania karnego) i alternatywne metody rozwiązywania sporów, jeśli mogą one służyć najlepszemu interesowi dziecka; takie alternatywy nie mogą jednak utrudniać dziecku dostępu do wymiaru sprawiedliwości w drodze postępowania sądowego.
52. Państwa członkowskie powinny ustanowić wspólne ramy współpracy i koordynacji specjalistów pracujących z dziećmi lub na ich rzecz w postępowaniach sądowych lub interwencjach prawnych, które dotyczą dzieci lub mają na nie wpływ.
53. Państwa członkowskie powinny przeznaczyć specjalne środki finansowe na ukierunkowane, wielopodmiotowe podejście do współpracy i koordynacji, aby wspierać dzieci mające kontakt z wymiarem sprawiedliwości, w szczególności ofiary przestępstw, w tym poprzez tworzenie domów dzieci zgodnie z modelem *Barnahus* lub innym równoważnym modelem pozwalającym zagwarantować prawa dziecka. Państwa członkowskie powinny jak najlepiej wykorzystywać fundusze i wsparcie techniczne dostępne na szczeblu Unii.
54. Państwa członkowskie powinny zacieśnić współpracę w sprawach dotyczących ochrony dzieci o skutkach transgranicznych, w tym w drodze pomocy ze strony organów centralnych odpowiednich państw członkowskich wyznaczonych na mocy rozporządzenia Rady (UE) 2019/1111⁸⁴, np. poprzez intensyfikację działań zapobiegawczych, wzajemną wymianę dobrych praktyk, zwłaszcza w kontekście

⁸⁴ Rozporządzenie Rady (UE) 2019/1111 z dnia 25 czerwca 2019 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz w sprawie uprowadzenia dziecka za granicę ([Dz.U. L 178 z 2.7.2019](#)).

Europejskiej Sieci Sądowej w sprawach cywilnych i handlowych, oraz poprzez ułatwienie i zacieśnienie współpracy transnarodowej między podmiotami wspierającymi dzieci.

Szczególne środki służące ochronie migrujących dzieci

55. Wdrażając pakt o migracji i azylu oraz związane z nim reformy swoich systemów przyjmowania, państwa członkowskie powinny dopilnować, aby ochrona dziecka stanowiła centralny element tych działań oraz by stale zwracano uwagę na najlepszy interes dziecka. Obejmuje to jasne i wczesne procedury indywidualnej oceny najlepszego interesu oraz zapewnienie, że wszystkie odpowiednie postępowania i systemy przyjmowania są dostosowane priorytetowo pod względem wieku, potrzeb i podatności dzieci na zagrożenia, zgodnie z prawem unijnym i międzynarodowym. Zintegrowane systemy zarządzania sprawami powinny uwzględniać i maksymalizować niezbędne synergie w zakresie wysiłków i informacji, jakie podejmują i jakimi dysponują podmioty i instytucje państwowe, w tym służby odpowiedzialne za ochronę dzieci, społeczeństwo obywatelskie i organizacje międzynarodowe, ułatwiając ich zaangażowanie w procesy wsparcia operacyjnego i monitorowania, zwłaszcza na granicach. Należy dołożyć szczególnych starań, aby zapewnić dzieciom w odległych miejscach dostęp do wyspecjalizowanych służb i organizacji.
56. Państwa członkowskie powinny dołożyć szczególnych starań na rzecz rozszerzenia i wzmocnienia systemów opieki dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej, które to systemy stanowią w ich przypadku niezbędną część zintegrowanych systemów ochrony dziecka, m.in. poprzez szybkie wyznaczenie wystarczającej liczby opiekunów lub przedstawicieli prawnych i włączenie się w działania europejskiej sieci opieki oraz dzięki wskazaniu najlepszych praktyk i wymianie fachowej wiedzy. Państwa członkowskie powinny również zapewnić skuteczne wsparcie dzieciom bez opieki wchodzącym w dorosłość.
57. Zachęca się państwa członkowskie do tworzenia takich krajowych zintegrowanych systemów ochrony dziecka, które będą dostosowane do zróżnicowanej sytuacji migrujących dzieci (dzieci bez opieki, ofiary handlu ludźmi, dzieci ubiegające o ochronę międzynarodową lub połączenie z rodziną oraz dzieci w trakcie integracji z lokalną społecznością i korzystające z usług ogólnych). Państwa członkowskie powinny dopilnować, aby systemy ochrony dzieci dysponowały wystarczającymi zasobami i odpowiednio przeszkolonym personelem w celu reagowania na szczególne wyzwania, z jakimi mierzą się takie dzieci, oraz zadbać o to, aby organizacje mające bezpośredni kontakt z dziećmi posiadały wewnętrzną politykę ochrony dzieci. Należy w szczególności pogłębiać wiedzę osób mających styczność z dziećmi w zakresie komunikacji międzykulturowej i aspektów związanych ze zdrowiem psychicznym, jak również szkolić je w tym zakresie. Zachęca się państwa członkowskie do zapewnienia, aby wszystkie dzieci otrzymywały odpowiednie informacje na temat swoich praw i prowadzonych procedur; informacje takie powinny być podane w przyjazny dziecku sposób i dostosowane do jego wieku oraz do sytuacji.
58. Państwa członkowskie powinny zwiększyć udział dzieci będących migrantami i dzieci ze środowisk migracyjnych w edukacji, w tym wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem, przy jednoczesnym zapewnieniu, aby takie programy były przygotowane na przyjęcie dzieci pochodzących z różnych kultur i posługujących się

różnymi językami. Należy również promować środki uzupełniające służące zapewnieniu, by wysiedlone dzieci utrzymywały więzi z państwem pochodzenia.

Ochrona dziecka jako globalny priorytet Unii

Wzmocnienie zintegrowanego podejścia do ochrony dziecka w działaniach zewnętrznych

59. Państwa członkowskie powinny bronić praw dziecka w swoich działaniach zewnętrznych, w tym działaniach dyplomatycznych wobec państw trzecich, w ramach współpracy na rzecz rozwoju i w działaniach humanitarnych, jak określono w instrumentach międzynarodowych dotyczących praw człowieka i prawa humanitarnego, ze szczególnym uwzględnieniem prawa do życia bez przemocy i prawa do ochrony.
60. Państwa członkowskie powinny zapewnić, by ich działania zewnętrzne przyczyniały się to walki ze wszelkimi formami przemocy przeciwko dzieciom, takimi jak przemoc domowa, handel ludźmi, niegodziwe traktowanie w celach seksualnych, przemoc ze względu na płeć (w tym okaleczanie żeńskich narządów płciowych i małżeństwa dzieci), a także wszelkie formy nękania i kar cielesnych. Wzywa się państwa członkowskie, by rozważyły stosowanie zintegrowanego podejścia do ochrony dziecka, w tym ochrony socjalnej, w zewnętrznych działaniach pomocowych.
61. Państwa członkowskie powinny łagodzić natychmiastowy i długoterminowy wpływ konfliktów zbrojnych na dzieci, priorytetowo traktować ochronę dzieci na obszarach objętych konfliktami, zapobiegać sześciu najpoważniejszym naruszeniom wobec dzieci oraz reagować na takie naruszenia, propagować przestrzeganie międzynarodowych przepisów w zakresie praw człowieka oraz prawa humanitarnego przez wszystkie strony konfliktu, pomagać w resocjalizacji i reintegracji dzieci związanych uprzednio z siłami i ugrupowaniami zbrojnymi oraz ułatwiać tym dzieciom powrót i repatriację⁸⁵.
62. Państwa członkowskie powinny wzmocnić swoją reakcję na szczególne potrzeby i podatność na zagrożenia dzieci w konfliktach zbrojnych oraz wspierać w krajach dotkniętych konfliktami zintegrowane systemy ochrony socjalnej oparte na społeczności lokalnej i ukierunkowane na aspekt wieku oraz płci, aby pomóc w zapobieganiu naruszeniom praw dziecka, łagodzeniu ich skutków, przywracaniu normalności oraz w reagowaniu na takie naruszenia.
63. Państwa członkowskie powinny wspierać skuteczne środki mające zapewnić, że osoby lub podmioty dopuszczające się poważnych naruszeń praw dziecka w konfliktach zbrojnych poniosą odpowiedzialność.

Wyeliminowanie pracy dzieci

64. Państwa członkowskie powinny zwiększyć wysiłki na rzecz całkowitego wyeliminowania pracy dzieci, w szczególności poprzez zapobieganie pracy dzieci w łańcuchach dostaw przedsiębiorstw działających na terenie Unii i poza nią. Wzywa się również państwa członkowskie do zapobiegania pracy dzieci i zajęcia się podstawowymi przyczynami tego zjawiska, m.in. poprzez stosowanie

⁸⁵

Z uwzględnieniem [Wytycznych UE w sprawie dzieci w konfliktach zbrojnych](#).

zintegrowanego podejścia do ochrony socjalnej dzieci i rodzin w ramach zewnętrznych działań pomocowych.

65. Państwa członkowskie powinny wspierać wysiłki w zakresie współpracy międzynarodowej, nie tylko poprzez przyjęcie polityki zerowej tolerancji wobec pracy dzieci, lecz również poprzez zapewnienie warunków godnej pracy dorosłym i młodzieży powyżej wieku minimalnego, aby osiągnąć powszechny dostęp do ochrony socjalnej, poprzez wspieranie podstawowych praw w miejscu pracy oraz poprzez promowanie dialogu społecznego.

Ochrona dzieci przed wpływem zmiany klimatu i zagrożeń środowiskowych na ich prawa

66. Wzywa się państwa członkowskie do angażowania dzieci w proces decyzyjny związany ze zmianą klimatu oraz do wzmocnienia pozycji społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji działających na rzecz praw dziecka, w tym procesie. Wzywa się państwa członkowskie do zapewnienia, aby dzieci mogły swobodnie wyrażać swoje poglądy oraz aby takie poglądy były brane pod uwagę przy opracowywaniu i wdrażaniu powiązanych środków, zwłaszcza w odniesieniu do procesów przystosowania się do zmiany klimatu.
67. Zaleca się, aby państwa członkowskie zapobiegały i zaradzały negatywnemu wpływowi zagrożeń i szkód środowiskowych na prawa dziecka oraz aby w swoich planach przystosowania się do zmiany klimatu i jej łagodzenia zastosowały podejście dostosowane do dziecka i zapewniające mu ochronę. Należy wbudować szczególne rozwiązania związane z dziećmi w celu ograniczenia zarówno krótko-, jak i długoterminowego wpływu zmiany klimatu na prawa dziecka, w tym przez przyjęcie opartego na prawach dziecka podejścia do migracji i wysiedleń spowodowanych zmianą klimatu.

Wykorzystanie możliwości oferowanych w ramach istniejących unijnych działań pomocowych

68. Państwa członkowskie powinny korzystać i zachęcać zainteresowane strony i specjalistów związanych z systemami ochrony dziecka do korzystania z szerokiego wachlarza narzędzi dostępnych na szczeblu Unii, takich jak szkolenia w zakresie prawodawstwa, polityki i komunikacji oraz działania informacyjne, wymiana najlepszych praktyk, mapowanie bieżącej sytuacji i sporządzanie sprawozdań z postępu prac, jak również do korzystania z dostępnego wsparcia finansowego i technicznego, aby dalej rozwijać i wzmacniać swoje systemy ochrony dziecka oraz sprawić, by systemy te funkcjonowały w zintegrowany sposób, w najlepszym interesie dziecka.
69. Wzywa się państwa członkowskie do zapewnienia skoordynowanego podejścia na szczeblu krajowym, makroregionalnym, regionalnym i lokalnym w programowaniu i wdrażaniu funduszy unijnych, przy zaangażowaniu władz lokalnych i regionalnych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji pracujących z dziećmi i na rzecz dzieci, oraz partnerów społecznych i gospodarczych, w przygotowywanie, przegląd, wdrażanie i monitorowanie programów finansowanych z funduszy unijnych.
70. Zachęca się państwa członkowskie do korzystania z unijnej platformy uczestnictwa dzieci, opracowanej specjalnie w celu wzmocnienia głosu dzieci i połączenia istniejących mechanizmów uczestnictwa dzieci na szczeblu Unii.

71. Zachęca się państwa członkowskie do aktywnej wymiany dobrych praktyk i dowodów zebranych w oparciu o modele integracji służb odpowiedzialnych za ochronę dzieci oraz do wnoszenia wkładu w prace unijnej sieci na rzecz praw dziecka. Taki wkład powinien ułatwiać dialog między państwami członkowskimi i proces wzajemnej nauki.
72. Państwa członkowskie powinny wspierać korzystanie z narzędzi, takich jak narzędzia monitorowanie własnej działalności, w celu oceny jakości swoich ram monitorowania i oceny oraz istniejących systemów danych w zakresie ochrony dziecka, a także, w razie potrzeby, wspierać opracowywanie i wdrażanie planów działania w celu poprawy dostępności, jakości i porównywalności swoich danych dotyczących ochrony dziecka.
73. Wzywa się państwa członkowskie do jak najlepszego wykorzystania już istniejącej współpracy i koordynacji między odpowiednimi zainteresowanymi stronami – w tym partnerami międzynarodowymi, takimi jak Rada Europy, Międzynarodowa Organizacja Pracy i Organizacja Narodów Zjednoczonych – a społeczeństwem obywatelskim na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym.
74. Wzywa się państwa członkowskie do jak najlepszego wykorzystania wsparcia zapewnianego przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej we wdrażaniu niniejszego zalecenia, jak również w innych odpowiednich obszarach strategii UE na rzecz praw dziecka, w szczególności w postaci pomocy technicznej i wsparcia metodologicznego, na przykład przy opracowywaniu i wdrażania procesów gromadzenia danych.

Sporządzono w Strasburgu dnia 23.4.2024 r.

*W imieniu Komisji
Dubravka ŠUICA
Wiceprzewodnicząca*

